

© De Telegraaf 2024, auteur Marieke van Essen

Virtuele wandeling door wereld van genieën Christiaan Huygens en Baruch Spinoza

Tijdmachine bestaat toch: Reis naar 17e eeuwse Den Haag

MARIEKE VAN ESSEN

08 jan. 2024 in GESCHIEDENIS

Christiaan Huygens en Baruch Spinoza waren beiden radicale vrijdenkers, die onverminderd actueel zijn. Reden om Nederlands belangrijkste natuurkundige en filosoof ruim 300 jaar na hun dood ook met Virtual Reality definitief op de kaart te zetten.

De Plaats met de gevangendoor, toen nog met een huis ernaast

Huygens' Tijdmachine is een initiatief van Stichting Haegsche Tijd en Stichting Verborgene Stad en neemt het grote publiek online en via de app als een soort *Google Streetview* van het 17e eeuwse Den Haag en Voorburg mee naar belangrijke plekken van de twee geleerden, zoals het Plein, het Spui, Hofwijck en de toren van de Oude Kerk in Scheveningen.

Gouden Eeuw

Wandelend door hun wereld van toen, die aan de hand van oude kaarten minutieus is nagebouwd, komen verschillende tijdgenoten voorbij: van politici en kunstenaars tot de bakker om de hoek en de vele migranten die in de Gouden Eeuw in de hofstad arriveerden.

Want Christiaan Huygens (1629-1695) mag dan wel vooral internationaal beroemd zijn, deze tweede telg van dichter en staatsman Constantijn Huygens en de Amsterdamse koopmansdochter Suzanne van Baerle is onlosmakelijk verbonden met Den Haag en Voorburg, benadrukken de initiatiefnemers.

© FOTO'S COLL. DUIVESTEIJN Christiaan Huygens

Christiaan Huygens kwam - in tegenstelling tot de arme Joodse balling Spinoza - uit een welvarende aristocratische familie. Door het bijgeloof in die tijd zag moeder Suzanne zijn geboorte echter met angst en beven tegemoet.

Mismaakt

Kort voor de bevalling was ze hevig geschrokken, toen zij op straat een arme jongen zag, die door een dikke, scheve wang een monsterlijk gezicht had. Ze vreesde dat het kind waarvan ze in verwachting was, nu ook wel eens mismaakt zou kunnen zijn. Na de geboorte bleek echter het tegendeel.

Bijgeloof

De opgroeiende Christiaan zou zelfs een pioniersrol vervullen in het afrekenen met bijgeloof en andere verouderde ideeën. Hij raakte bevlogen door het idee dat de wereld en het heelal niet werden geregeerd door

toevalligheden maar door natuurwetten die in wiskundige formules konden worden weergegeven. Zijn ontdekkingen, waaronder het slingeruurwerk, zijn legio.

Huygens' huis aan het Haagse Plein

Veel minder bekend is dat het vader Constantijn Huygens was die letterlijk zijn stempel drukte op Den Haag. Hij was onder meer betrokken bij het ontwerp van het Plein, waarbij de classicistische vormgeving van orde en regelmaat de status en allure van de Republiek moesten weerspiegelen, zo maakt Huygens Tijdmachine op unieke wijze zichtbaar.

Lichaam

De grond voor zijn huis op het Plein kreeg Huygens van stadhouder Frederik Hendrik. Bij de bouw baseerde hij zich op Italiaanse architectuur en de leerboeken van de Romeinse architect Vitruvius: schoonheid staat hierin gelijk aan de verhoudingen van het menselijk lichaam.

Pest

Ook de tuin bij het buitenhuis van de familie – het huidige Museum Hofwijck – zijn volgens dezelfde principes ontworpen. Christiaan en zijn broer, diplomaat Constantijn jr., waren mede vanwege de pest in de hofstad in 1664 naar Voorburg uitgeweken.

Lenzen

Naar dit rustieke dorp was ook die andere grote denker, de vrijzinnige Spinoza, in 1663 gevlucht om in de luwte te kunnen werken aan zijn beroemde

boek *Theologisch-politiek traktaat* over de vrijheid van meningsuiting en om, net als Christiaan, lenzen te slijpen. De intellectueel woonde in een bescheiden optrekje aan de Kerkstraat, op no 39 op loopafstand van Hofwijck, ontdekte historicus Kees van der Leer in 2015 na intensief archiefonderzoek.

© COLLECTIE DUIJVESTEIN Baruch Spinoza

Hoe de levens van de twee geleerden, die beiden zeer bepalend waren voor het huidige moderne denken, op deze plek samenkomen is online te bekijken op www.huygenstijdmachine.nl en met de app *Huygens' Tijdmachine* van Stichting Verborgene Stad.